

Folket önskar samregering

Den svenska opinionens ställningstagande till frågan om samregering är anmärkningsvärt fast och klart. Gång efter annan har de av Gallupinstitutet anordnade undersökningarna burit vittne därom. Frågorna har icke utformats så i detalj att opinionens ståndpunkt fullständigt klarlägges. Ostridigt är likväl att en överväldigande majoritet inom alla de demokratiska partierna önskar en samregering av dessa partier. Särskilt viktigt är att blott en tredjedel av de socialdemokrater som deklarerat en uppfattning är nöjda med att deras eget parti ensamt har regeringsmakten; två tredjedelar anser en breddning av det partipolitiska underlaget önskvärd.

Skälen för samregeringen som ordinär och stabil institution har vid flera tillfällen utvecklats i denna tidning. Demokrati innebär icke, och har aldrig ansetts innebära, obegränsad makt hos en knapp majoritet. Den är mest framgångsrik, närmar sig mest fulländningen då de statliga besluten kommer till stånd efter diskussioner och uppgörelser mellan skilda riktningar och därför har förmåga att tillfredsställa det stora flertalet. Förr i tiden, då representationens beslut var de ojämförligt viktigaste, kunde en sådan ordning nås enbart genom partiernas strider och kompromisser inom de direkt folkvalda församlingarna. Nu har, genom statsverksamhetens utvidgning och den därav följande utvidgningen av exekutivens maktområde, ett samarbete även inom regeringen blivit nödvändigt för att tillgodose alla grupperns krav på inflytande vid viktiga avgöranden.

I ett litet utmärkt arbete (Authority and the Individual) har Bertrand Russell nyligen diskuterat problemet om förhållandet mellan regering och folkopinion i den moderna demokratin. Han betonar att med regeringsmaktens utveckling följer att detta problem blir alltmer trängande och allt svårare att lösa. Då regeringen bestämmer priser och löner — Russell tar detta extrema exempel på styrelsekontroll —, måste dess beslut alltid göra någon grupp missräknad. Även om beslutet på goda skäl kan sägas överensstämma med det

allmänna intresset, orsakar det alltid missnöje, och ju viktigare beslutet är, desto mera utbrett blir det missnöje som framkallas. I detta resonemang ligger ett av de praktiska huvudskälen för en samregering — en utväg som Russell med sin inriktning på brittiska traditioner inte synes ha tänkt på. För oss alla är det uppenbart att en enpartiregering, vare sig den har majoritet inom representationen eller inte, ryggat tillbaka för att vidta åtgärder som trots sin obestridliga nytta är ägnade att tillfälligt irritera en större väljargrupp — bland annat därför att oppositionen i många fall kan antas söka utnyttja detta missnöje till sin fördel. Med en samregering blir läget ett helt annat: nödvändiga ehuru mindre populära beslut kan utan tvekan och oro genomföras såsom uttryck för de styrande partiernas samlade uppfattning.

Detta perspektiv kan vidgas. Med partiernas ständiga strid om makten under det ordinarie parlamentariska systemet följer en benägenhet att exploatera anledningar till missnöje, att över huvud framkalla och utbreda kritik av det bestående, som innebär risker för den gemenskapskänsla utan vilken demokratin knappast är möjlig. Reaktionära teoretiker har påpekat denna i folkstyrelsen inreboende tendens att aktivisera konfliktmöjligheter och därmed försvaga själva grunden för regimen. Samregeringen innebär — vid sidan av folkomröstningen — det främsta medlet att tygla denna tendens. Debatt och kritik blir därför inte undanröjda — det visar oss det schweiziska mönstret —, men de blir mera sakliga och mindre partibundna.

Enpartisystemet som regeringsmetod är alltså dömt av folkopinionen och av erfarenheten. Att en förändring inte kunde åstadkommas efter 1948 års val är beklagligt; att felet denna gång var den socialdemokratiska ledningens, som handlade i klar strid mot sina valmäns önsknings, är ofrånkomligt. För folkpartiet bör det vara en hederssak att vidhålla och hävda kravet på samregering och att för väljarna klargöra att partiets framgångar också är framgångar för samlingstanken.

2/6

ge-Amerika lsen

i dagarna 30 år. Den har stor framgång fyllt sin uppgift att skapa ökad kontakt mellan Sverige och USA, främst genom utbyte av stipendiater. Stiftelsen har omkring 1.000 stipendiater genom stiftelsens verksamhet. Utredning beretts tillfälle till utvärdering och praktik i Amerika. Stiftelsen har också tagit viktiga initiativ på andra områden: till bildandet av Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån, till en rad svenska utställningar i USA och amerikanska utställningar i Sverige, till kurserna vid Stockholms högskola för amerikanska "veteraner" under de senaste åren. Summan av de förmedlade stipendierna och praktikantinkomsterna i USA är omkring 3,7 miljoner kronor, medan stiftelsens administrationskostnader under skedet uppgått till omkring 400.000 kronor. Stiftelsens verksamhet, som helt är beroende av enskilda insatser, är i dessa dagar av större vikt än någonsin förut, eftersom USA blivit icke blott världens politiskt och ekonomiskt främsta stat, utan även ett vetenskapligt och intellektuellt centrum.